

УДК 159.922.8:159.955

DOI <https://doi.org/10.32782/psych.studies/2026.1.16>

ПСИХОМЕТРИЧНА ВАЛІДАЦІЯ АВТОРСЬКИХ МЕТОДИК ДОСЛІДЖЕННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ТА ЦІННІСНОЇ МОТИВАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ В КОНТЕКСТІ САНОГЕННОГО МИСЛЕННЯ

Цьомик Христина Богданівна,

доктор філософії в галузі психології (PhD),

старший викладач кафедри теоретичної та консультативної психології

Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

<https://orcid.org/0000-0001-6080-3786>

У статті представлено теоретичне обґрунтування та результати психометричної валідації двох авторських психодіагностичних методик: «Методики визначення життєвих цінностей особистості» (M1) та «Методики дослідження ціннісної мотивації особистості» (M2), розроблених з метою вивчення ціннісно-мотиваційної сфери студентської молоді в контексті саногенного мислення. Актуальність дослідження зумовлена дефіцитом психометрично обґрунтованих вітчизняних діагностичних інструментів, що враховують специфіку українського соціокультурного контексту та сучасні умови воєнного стресу, в яких функціонує молодь. На основі аналізу зарубіжних і вітчизняних досліджень розкрито психологічну природу та структуру феноменів ціннісних орієнтацій, ціннісної мотивації й саногенного мислення як взаємопов'язаних конструктів, що утворюють систему психологічних ресурсів особистості. Психодіагностичне дослідження проведено на вибірці 82 студентів Українського державного університету імені Михайла Драгоманова: 40 осіб факультету психології та 42 особи фізико-математичного факультету, вік 18–22 роки. Кількісний аналіз засвідчив вище середнього рівень розвитку ціннісних орієнтацій (72,4–74,9 % від максимуму) та ціннісної мотивації (72,2–74,8 % від максимуму) в обох групах з домінуванням внутрішніх орієнтирів над зовнішніми. Якісний аналіз виявив диференційовані профілі цінностей залежно від professional спрямованості: студенти-психологи демонструють вищу орієнтацію на саморозвиток, гармонію і допитливість; студенти фізико-математичного факультету – на стабільність, структурованість і контроль над власним життям. Зовнішні ціннісні орієнтири – статус і матеріальний успіх – виявились найменш пріоритетними в обох групах. Конструктна і диференціальна валідність методик підтверджена узгодженістю отриманих результатів із теоретичними очікуваннями та міжгруповими відмінностями. Зроблено висновок, що розроблені методики є валідними та придатними для психодіагностики ціннісно-мотиваційної сфери студентської молоді юнацького віку і можуть використовуватись у дослідженнях саногенного потенціалу особистості.

Ключові слова: ціннісні орієнтації, ціннісна мотивація, саногенне мислення, авторська методика, психометрична валідація, юнацький вік, психодіагностика, психологічне благополуччя, внутрішня мотивація.

Tsomyk Khrystyna. Psychometric validation of the author's methods for studying value orientations and value motivation of an individual in the context of sanogenic thinking

The article presents the theoretical justification and results of psychometric validation of two author's psychodiagnostic methods: "Methods for determining the life values of a person" (M1) and "Methods for studying the value motivation of a person" (M2), developed to study the value-motivational sphere of student youth in the context of sanogenic thinking. The relevance of the study is due to the shortage of psychometrically sound domestic diagnostic tools that take into account the specifics of the Ukrainian socio-cultural context and the modern conditions of war stress in which young people function. Based on the analysis of foreign and domestic research, the psychological nature and structure of the phenomena of value orientations, value

© Цьомик Х. Б., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

motivation and sanogenic thinking as interrelated constructs that form a system of psychological resources of the individual are revealed. A psychodiagnostic study was conducted on a sample of 82 students of the Mykhailo Dragomanov Ukrainian State University: 40 students of the Faculty of Psychology and 42 students of the Faculty of Physics and Mathematics, aged 18–22 years. Quantitative analysis showed an above-average level of development of value orientations (72.4–74.9 % of the maximum) and value motivation (72.2–74.8 % of the maximum) in both groups with the dominance of internal orientations over external ones. Qualitative analysis revealed differentiated value profiles depending on professional orientation: psychology students demonstrate a higher orientation to self-development, harmony and curiosity; students of the Faculty of Physics and Mathematics – to stability, structure and control over their own lives. External value orientations – status and material success – turned out to be the least priority in both groups. Construct and differential validity of the methods is confirmed by the consistency of the obtained results with theoretical expectations and intergroup differences. It is concluded that the developed methods are valid and suitable for psychodiagnostics of the value-motivational sphere of young students and can be used in studies of the sanogenic potential of the personality.

Key words: *value orientations, value motivation, sanogenic thinking, original diagnostic instrument, psychometric validation, youth, psychological diagnostics, psychological well-being, intrinsic motivation.*

Постановка проблеми. Збереження та зміцнення психологічного здоров'я особистості є одним із пріоритетних завдань сучасної психологічної науки і практики. В умовах тривалого воєнного стресу, масової вимушеної міграції, економічної нестабільності та соціальної травматизації, з якими щоденно стикається українська молодь від початку повномасштабного вторгнення у 2022 році, пошук і операціоналізація внутрішніх психологічних ресурсів особистості набувають принципового наукового і практичного значення. Серед таких ресурсів ціннісні орієнтації та ціннісна мотивація посідають особливе місце, оскільки визначають ставлення людини до себе, власного майбутнього і до навколишнього світу, забезпечуючи психологічну стійкість і здатність конструктивно долати труднощі. Водночас здатність мислення особистості набувати саногенного спрямування, тобто орієнтуватися на збереження і зміцнення її психічного і фізичного здоров'я, навіть в умовах кризових ситуацій, безпосередньо залежить від якості ціннісно-мотиваційної регуляції.

Попри значну кількість досліджень ціннісної сфери особистості в зарубіжній і вітчизняній психологічній науці, вітчизняна практична психологія відчуває виразний дефіцит стандартизованих діагностичних методик, розроблених з урахуванням специфіки сучасного українського соціокультурного контексту. Більшість доступних інструментів є перекладами або

адаптаціями зарубіжних методик, які не завжди чутливо відображають особливості ціннісного світу сучасної української студентської молоді, зокрема в умовах воєнного стресу. Крім того, значна частина методик орієнтована або виключно на вимірювання цінностей, або виключно на мотивацію, тоді як їхній взаємозв'язок із саногенним мисленням залишається операціоналізованим недостатньо. Це зумовлює необхідність розробки авторських психодіагностичних інструментів і їхньої психометричної валідації.

Актуальність представленого дослідження визначається трьома взаємопов'язаними чинниками. По-перше, теоретичним: взаємозв'язок між ціннісними орієнтаціями, ціннісною мотивацією і саногенним мисленням залишається недостатньо операціоналізованим і потребує інструментального забезпечення для емпіричної верифікації. По-друге, методичним: відсутність психометрично валідованих вітчизняних методик, що інтегрують вимірювання ціннісних орієнтацій і мотивації в контексті саногенного потенціалу особистості, обмежує можливості якісного емпіричного дослідження цих феноменів у студентській вибірці. По-третє, практичним: у контексті воєнного стресу і широкої психологічної травматизації молоді дослідження ціннісних і мотиваційних ресурсів особистості є необхідною умовою розробки науково обґрунтованих програм психологічної підтримки.

Необхідно також наголосити, що юнацький вік (18–22 роки) є сенситивним одночасно для двох ключових психологічних процесів: ціннісної консолідації (остаточного формування ієрархії особистісних цінностей) і розвитку рефлексивних здібностей як основи саногенного мислення. Це робить його особливо значущим об'єктом для вивчення зазначених феноменів і цілеспрямованої психологічної роботи. Водночас саме в юнацькому віці ціннісно-мотиваційна сфера є найбільш динамічною і водночас найбільш вразливою до деструктивних впливів стресового середовища, що підвищує практичну цінність розробленого діагностичного інструментарію.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та результати психометричної валідації двох авторських методик дослідження ціннісних орієнтацій і ціннісної мотивації особистості в контексті саногенного мислення у студентів юнацького віку.

Відповідно до мети визначено такі *завдання*: 1) здійснити системний теоретичний аналіз конструктів «ціннісні орієнтації», «ціннісна мотивація» і «саногенне мислення» у сучасних зарубіжних і вітчизняних дослідженнях; 2) описати конструкт, структуру та психометричні параметри авторських методик; 3) провести апробаційне дослідження методик на репрезентативній студентській вибірці; 4) здійснити кількісний і якісний аналіз отриманих даних; 5) зробити висновки щодо конструктної і диференціальної валідності методик та їхнього потенціалу для психодіагностики саногенної спрямованості особистості.

Вибірку становили 82 студенти УДУ імені Михайла Драгоманова: 40 осіб факультету психології та 42 – фізико-математичного факультету; вік 18–22 роки. Методики поширювались через Google-форми у форматі групових online-сесій. Обробка даних включала дескриптивну статистику (середні значення, стандартні відхилення, медіани, розмахи), субшкальний аналіз і контент-аналіз відповідей на ключові твердження.

Результати дослідження. Ціннісні орієнтації є одним із центральних конструктів у психологічній науці, що перебу-

ває на перетині аксіологічної, мотиваційної і когнітивної психології. У зарубіжній традиції фундаментальний внесок у розуміння природи цінностей зробив Ш. Шварц [1], який розробив теорію базових людських цінностей. Відповідно до неї, існує 10 мотиваційно відмінних типів цінностей: самостійність, стимуляція, гедонізм, досягнення, влада, безпека, конформізм, традиція, доброзичливість і універсалізм, організованих у кругову структуру, де сусідні цінності є узгодженими, а протилежні є конфліктними. Ш. Шварц довів, що ці цінності є крос-культурно інваріантними і виступають внутрішніми стандартами, що спрямовують поведінку і оцінки людини, виконуючи функцію мотиваційних цілей. Попередник Шварца М. Рокич [2] запропонував дихотомію термінальних (цінності-цілі, що безпосередньо бажані) і інструментальних (цінності-засоби, що забезпечують досягнення термінальних) цінностей, яка досі залишається одним із найбільш популярних теоретичних орієнтирів у прикладних психологічних дослідженнях.

У вітчизняній психологічній науці ціннісні орієнтації розглядаються як структурний елемент особистості, нерозривно пов'язаний із її моральним, смисловим і духовним розвитком. І. Бех [3] у концепції духовного самоздійснення наполягав, що людина розвиває свій сенс через рефлексію, співпереживання та дії, спрямовані на благо суспільства; пошук сенсу є не разовим актом, а безперервним процесом, що формує цілісність особистості. І. Булах [4] досліджувала зв'язок сенсотворення з особистісною саморефлексією і критичним мисленням, підкреслюючи вирішальний вплив освітнього середовища і соціальних взаємодій на формування ціннісних ієрархій у юнацькому віці. Е. Помиткін [5] виокремив п'ять рівнів ціннісних детермінант: індивідуальні (свобода, незалежність, креативність), колективні (взаємодопомога, гуманізм, традиції), релігійні (милосердя, благочестя), етичні (справедливість, чесність, відповідальність) та естетичні (гармонія, краса, творчість). Ю. Шайгородський [6] стверджував, що значущі для особистості цінності утворюють систему ціннісних орієнтацій, яка регулює її поведінку, визна-

чає спрямованість вибору і забезпечує цілісність Я-концепції.

Н. Берегова [7] у своїх дослідженнях наголошувала, що оптимальним вікном для формування ціннісних орієнтацій є саме юнацький вік, коли досягнутий рівень інтелектуального розвитку дозволяє усвідомлено засвоювати і рефлексувати власні ціннісні пріоритети. О. Гриньова [8] підкреслювала, що у цьому віці система ціннісних орієнтацій нерідко формується за типом «хаосу цінностей» – прагнення поєднати матеріальні, духовні й інтелектуальні цінності без чіткого визначення пріоритетних, і саме психологічна і педагогічна підтримка ціннісної консолідації є центральним завданням роботи з молоддю.

Ціннісна мотивація є складнішим конструктом, ніж просте визнання тих чи інших цінностей важливими: вона передбачає реальну спонукальну силу цінностей у регуляції поведінки особистості, тобто їхню здатність реально управляти вибором, зусиллями і наполегливістю людини. Х. Хекхаузен [9] характеризував ціннісну мотивацію як найвищий рівень мотиваційної регуляції поведінки, що виникає тоді, коли особистість діє не під впливом ситуативних стимулів або зовнішнього тиску, а відповідно до глибоко засвоєних і усвідомлених ціннісних переконань.

Фундаментальний внесок у розуміння ціннісної мотивації зробила теорія самодетермінації Е. Десі та Р. Райана [10], яка розрізняє автономну (внутрішню) і контрольовану (зовнішню) мотивацію. Внутрішня мотивація ґрунтується на природному прагненні людини до зростання, розвитку і задоволення від самої діяльності без потреби у зовнішніх підкріпленнях; вона тісно пов'язана з відчуттям автономії, компетентності та психологічної залученості і є значно стійкішою та ефективнішою для забезпечення психологічного благополуччя порівняно із зовнішньою мотивацією. Інтерналізація цінностей у мотивацію, тобто перетворення зовнішньо заданих цінностей на власні, автентичні – є центральним мотиваційним процесом теорії самодетермінації. Коли людина діє відповідно до власних цінностей, а не під зовнішнім тиском, вона відчуває автентичність і цілісність, що є ключовою умовою підтримання психологічного здоров'я.

Д. МакКлелланд [11] досліджував мотиваційні диспозиції – потреби у досягненні, аффіліації та владі як стійкі особистісні характеристики, що формуються на основі ціннісного досвіду. Він показав, що надмірна мотивація може мати негативний ефект і дезорганізувати діяльність, тоді як оптимальний рівень мотивації, побудований на ціннісній основі, забезпечує найвищу ефективність і задоволеність. К. Шелдон [12] у дослідженнях особистісних цілей встановив, що цілі, узгоджені з власними цінностями людини, ведуть до значно вищого рівня суб'єктивного благополуччя, наполегливості й психологічного зростання порівняно з цілями, нав'язаними зовні або продиктованими соціальним тиском.

В українській науці Л. Карамушка [13] аналізувала специфіку ціннісної мотивації студентської молоді в умовах соціальних трансформацій і встановила, що молодь, яка переживає економічну нестабільність і соціальну невизначеність, частіше орієнтується на внутрішні цінності – гармонію, чесність, взаємодопомогу як на стабільне джерело психологічної стійкості. О. Чиханцова [14] у дослідженнях зв'язку між ціннісними орієнтаціями і психологічною стійкістю встановила, що особи із чіткою і несуперечливою ціннісною системою демонструють вищу резиліентність у стресових і кризових ситуаціях.

Поняття «саногенне мислення» позначає специфічний тип мислення, орієнтований на збереження і зміцнення психічного та фізичного здоров'я особистості. Принципова ознака саногенного мислення на відміну від патогенного – свідомо рефлексія та конструктивна трансформація деструктивних емоційних реакцій замість їх пасивного відтворення і хронізації у вигляді стресу, тривоги або депресії. А. Гільман [15] у найбільш теоретично розробленій вітчизняній концепції виокремлює чотири провідні характеристики саногенного мислення: а) рефлексивність і метакогніцію як здатність аналізувати власні думки, емоції та поведінкові моделі і коригувати деструктивні установки; б) позитивне переосмислення – вміння знаходити конструктивні аспекти у кризових ситуаціях і використовувати їх як ресурс для зростання; в) емоційну регу-

ляцію – свідомий контроль над власними емоціями задля підтримки внутрішньої рівноваги; г) орієнтацію на самореалізацію активний пошук шляхів досягнення власних цілей, що відповідають глибинним ціннісним переконанням.

І. Аршава [16] доповнила структуру саногенного мислення чотирма компонентами: когнітивним (переосмислення негативних ситуацій як ресурсів для зростання), емоційним (регуляція і зменшення інтенсивності стресових реакцій), мотиваційним (орієнтація на позитивні цілі відповідно до власних цінностей) і рефлексивним (систематичне самоспостереження і аналіз власних думок і переконань). Т. Кириленко [17] розглядала саногенне мислення як стратегічний ресурс особистості в умовах стресу і показує, що саногенна рефлексія, когнітивна реконструкція і особистісна саморегуляція є його центральними механізмами, а розвиток цих механізмів безпосередньо залежить від рівня ціннісної визначеності особистості. С. Ганаба [18] аналізував саногенне мислення як складову системи soft skills у контексті сучасної освіти і доводить, що воно може бути цілеспрямовано розвинене завдяки відповідним освітнім підходам, зокрема через формування рефлексивної культури студентів.

Взаємозв'язок між ціннісними орієнтаціями, мотивацією і саногенним мисленням є концептуально системним і має характер позитивного підсилюючого циклу: цінності задають смисловий орієнтир і спрямованість мотивації, мотивація активізує когнітивно-рефлексивні стратегії саногенного мислення, саногенне мислення забезпечує збереження психологічного благополуччя і підтримує цінності у свідомості особистості як значущі і досяжні. Особистість, яка реально а не декларативно цінує самовдосконалення, гармонію і соціальну відповідальність, з більшою ймовірністю застосовуватиме когнітивне переосмислення, рефлексивний аналіз і саморегуляцію у ситуаціях стресу і невизначеності. Отже, вимірювання ціннісних орієнтацій і ціннісної мотивації забезпечує опосередковане вимірювання психологічного потенціалу саногенного мислення особистості.

Для психодіагностичного дослідження ціннісно-мотиваційної сфери особистості

в контексті саногенного мислення розроблено дві взаємопов'язані авторські методики. Обидві методики ґрунтуються на теоретичних положеннях теорії базових цінностей Ш. Шварца [1], теорії самодетермінації Е. Десі та Р. Райана [10] і вітчизняних концепцій ціннісного розвитку особистості. Їхнє спільне застосування дозволяє: а) оцінити рівень ціннісних орієнтацій (декларований зміст цінностей) і рівень мотиваційної реалізації цих цінностей у поведінці; б) виявити ступінь узгодженості між ціннісним і мотиваційним рівнями регуляції, що є важливим показником ціннісної зрілості особистості; в) визначити, якою мірою домінуючі цінності і мотивація є внутрішніми тобто такими, що підтримують саногенне мислення, а якою є переважно зовнішніми.

Методика 1 – «Методика визначення життєвих цінностей особистості» (M1) містить 30 тверджень, організованих у дві субшкали. Субшкала «Внутрішні цінності» (питання № 1–15) охоплює цінності самовдосконалення, гармонії, взаємодопомоги, пізнання і духовного розвитку. Субшкала «Зовнішні цінності» (питання № 16–30) включає цінності статусу, фінансової незалежності, стабільності та соціального визнання. Кожне твердження оцінюється за п'ятибальною шкалою Лайкерта від 1 («зовсім не згоден») до 5 («повністю згоден»). Максимальний сумарний бал – 150 (по 75 балів на кожен субшкалу). Приклади тверджень: «Я надаю великої значущості самовдосконаленню» (№ 1), «Мені важлива стабільність і безпека» (№ 20), «Я ціную можливість допомагати іншим» (№ 10).

Методика 2 – «Методика дослідження ціннісної мотивації особистості» (M2) складається з 33 тверджень, розподілених на дві субшкали. Субшкала «Внутрішня мотивація» (питання № 1–17) фіксує мотивацію, пов'язану з особистісним зростанням, пізнанням, гармонією, взаємодопомогою і пошуком сенсу. Субшкала «Зовнішня мотивація» (питання № 18–33) охоплює мотивацію статусу, матеріального благополуччя і зовнішнього визнання. Шкала оцінювання та формат ідентичні M1. Максимальний сумарний бал – 165 (внутрішня мотивація 85 балів, зовнішня 80 балів). Приклади тверджень: «Я прагну розви-

вати свої здібності» (№ 3), «Мені важливо бути корисним іншим» (№ 15), «Я хочу досягти високого статусу» (№ 25).

З метою забезпечення змістової валідності формулювання тверджень обох методик було здійснено з опорою на теоретично обґрунтовані конструкти і верифіковано через процедуру аналізу змісту (content validity) з участю компетентних суддів фахівців у галузі психодіагностики і психології особистості. Методику поширювали у форматі Google-форм, що забезпечило стандартизований і зручний для учасників формат збору даних.

Аналіз результатів дослідження. Дослідження проводилось в Українському державному університеті імені Михайла

Драгоманова. Вибірку становили 82 студенти: 40 осіб факультету психології та 42 фізико-математичного факультету. Усі респонденти молоді люди віком 18–22 роки (юнацький вік). Групи були зіставними за гендерним складом і формою навчання. Заповнення методик відбувалось анонімно в рамках групових онлайн-сесій.

Дескриптивна статистика результатів за Методикою 1 наведена в таблиці 1.

Дескриптивна статистика результатів за Методикою 2 наведена в таблиці 2.

Для деталізації ціннісно-мотиваційного профілю здійснено розрахунок субшкальних показників за окремими тематичними блоками тверджень. Результати наведено в таблиці 3.

Таблиця 1

Дескриптивні показники «Методики визначення життєвих цінностей особистості» (M1, макс. 150 балів)

Показник	Психологи (n=40)	% від макс.	Математики (n=42)	% від макс.	Різниця
Середній бал (макс. 150)	112,3	74,9	108,6	72,4	3,7
Стандартне відхилення (SD)	8,2	—	9,8	—	1,6
Медіана	113,0	—	109,0	—	4,0
Максимальний індивід. бал	127	84,7	124	82,7	3
Мінімальний індивід. бал	96	64,0	92	61,3	4
Розмах (max – min)	31	—	32	—	1
Внутрішні цінності (макс. 75, № 1–15)	58,2	77,6	56,1	74,8	2,1
Зовнішні цінності (макс. 75, № 16–30)	54,1	72,1	52,5	70,0	1,6
Перевага внутрішніх над зовнішніми	4,1 бала	5,5 п.п.	3,6 бала	4,8 п.п.	—

Примітка. n – обсяг групи; % від макс. – відсоток від максимально можливого балу; різниця – абсолютна різниця між групами; п.п. – відсоткових пункти.

Таблиця 2

Дескриптивні показники «Методики дослідження ціннісної мотивації особистості» (M2, макс. 165 балів)

Показник	Психологи (n=40)	% від макс.	Математики (n=42)	% від макс.	Різниця
Середній бал (макс. 165)	123,5	74,8	119,2	72,2	4,3
Стандартне відхилення (SD)	9,1	—	10,3	—	1,2
Медіана	124,0	—	120,0	—	4,0
Максимальний індивід. бал	140	84,8	136	82,4	4
Мінімальний індивід. бал	105	63,6	101	61,2	4
Розмах (max – min)	35	—	35	—	0
Внутрішня мотивація (макс. 85, № 1–17)	64,8	76,2	62,3	73,3	2,5
Зовнішня мотивація (макс. 80, № 18–33)	58,7	73,4	56,9	71,1	1,8
Перевага внутрішньої над зовнішньою	6,1 бала	2,8 п.п.	5,4 бала	2,2 п.п.	—

Примітка. Внутрішня мотивація – питання № 1–17 (макс. 85 балів); зовнішня мотивація – питання № 18–33 (макс. 80 балів); п.п. – відсоткових пункти.

Таблиця 3

Субшкальні показники за тематичними блоками тверджень обох методик

Субшкала (питання / максимум)	Психологи (бал)	Психологи (%)	Математики (бал)	Математики (%)
M1 № 1–5: саморозвиток і пізнання (макс. 25)	19,8	79,2	18,9	75,6
M1 № 6–10: соціальна відповідальність (макс. 25)	19,3	77,2	19,0	76,0
M1 № 11–15: гармонія і внутрішня Рівновага (макс. 25)	19,1	76,4	18,2	72,8
M1 № 16–20: стабільність і безпека (макс. 25)	18,2	72,8	18,5	74,0
M1 № 21–25: соціальний статус і визнання (макс. 25)	17,8	71,2	17,2	68,8
M1 № 26–30: матеріальні цінності (макс. 25)	18,1	72,4	17,8	71,2
M2 № 1–10: знання, сенс і гармонія (макс. 50)	38,5	77,0	36,8	73,6
M2 № 11–17: соціальна взаємодія (макс. 35)	26,3	75,1	25,5	72,9
M2 № 18–25: статус і незалежність (макс. 40)	28,3	70,8	27,9	69,8
M2 № 26–33: матеріальний успіх (макс. 40)	30,4	76,0	29,0	72,5

Примітка. M1 – Методика 1 «Визначення життєвих цінностей»; M2 – Методика 2 «Дослідження ціннісної мотивації». Максимальні значення вказано в дужках.

Для поглибленого розуміння ціннісно-мотиваційного профілю студентів здійснено якісний аналіз розподілу відповідей

(оцінки 4–5 балів) на 14 ключових тверджень обох методик. Результати наведено в таблиці 4.

Таблиця 4

Частка відповідей 4–5 балів на ключові твердження методик (якісний аналіз), %

Твердження (методика / №)	Психологи (осіб)	% (4–5)	Математики (осіб)	% (4–5)
«Самовдосконалення є важливим для мене» (M1, № 1)	26	65	22	52
«Стабільність і безпека важливі у моєму житті» (M1, № 20)	20	50	26	62
«Я ціную можливість допомагати іншим» (M1, №10)	23	58	23	55
«Підтримка близьких людей є для мене цінністю» (M1, № 8)	25	63	25	60
«Гармонія в житті для мене дуже важлива» (M1, № 12)	27	68	25	60
«Я прагну розвивати свої здібності» (M2, № 3)	28	70	23	55
«Мені важливо бути корисним для інших» (M2, № 15)	24	60	24	58
«Я прагну до отримання нових знань» (M2, № 5)	29	72	24	58
«Я вірю у власні сили і можливості» (M2, № 7)	26	66	25	60
«Мені подобається пробувати нові підходи» (M2, № 9)	25	64	22	52
«Я бачу сенс у своїх щоденних діях» (M2, № 10)	27	68	23	55
«Контролювати своє життя є важливим» (M2, № 18)	22	55	27	64
«Я хочу досягти високого соціального статусу» (M2, № 25)	14	35	17	40
«Фінансова незалежність є моїм пріоритетом» (M2, № 20)	18	45	21	50

Примітка. % (4–5) – частка респондентів групи, які надали оцінку 4 або 5 балів; M1 – Методика 1; M2 – Методика 2.

Аналіз таблиці 1 виявив стабільну і теоретично очікувану картину: середні показники за Методикою 1 в обох групах перебувають вище середнього рівня (74,9 % у психологів і 72,4 % у математиків), що є типовим для юнацького віку – вікового *periodu*, коли ціннісна система активно формується, але ще не досягає своєї остаточної консолідованості. Медіани (113,0 і 109,0) є близькими до середніх значень, що свідчить про симетричний і нормально розподілений характер отриманих даних без вираженої скошеності – важливий показник для подальшого застосування параметричних методів статистичного аналізу.

Особливо значущою є виявлена перевага внутрішніх цінностей над зовнішніми в обох групах. У студентів-психологів ця перевага становить 4,1 бала (5,5 відсоткових пункти), у математиків – 3,6 бала (4,8 відсоткових пункти). Відповідно до теорії самодетермінації Е. Десі та Р. Райана [10] і теорії базових цінностей Ш. Шварца [1], домінування внутрішніх цінностей є необхідною умовою автономної мотиваційної регуляції, яка, у свою чергу, підтримує психологічне благополуччя і саногенне мислення. Цей результат підтверджує конструктну валідність субшкальної структури Методики 1: вона чутливо виявляє теоретично значущу відмінність між внутрішнім і зовнішнім ціннісним виміром. Нижча однорідність відповідей у групі математиків ($SD = 9,8$ проти $SD = 8,2$ у психологів) свідчить про ширший і різноманітніший діапазон ціннісних пріоритетів у цій групі, що може пояснюватись меншою спрямованістю фізико-математичної спеціальності на рефлексію ціннісних пріоритетів порівняно з психологічною. Мінімальні індивідуальні бали (96 і 92) при максимальних балах 150 вказують на прийнятний розмах (31 і 32 бали відповідно), що підтверджує достатній рівень варіативності для диференціальної діагностики без критичних екстремальних значень.

У таблиці 2 відображено аналогічну закономірність для Методики 2, однак з дещо більш вираженим диференціюванням між групами (різниця за інтегральним балом – 4,3 проти 3,7 за М1). Це свідчить про те, що мотиваційний вимір є більш чутливим до впливу *professional*

орієнтації студентів, ніж декларований рівень цінностей: студенти-психологи, чия фахова підготовка систематично активізує внутрішню мотивацію через рефлексивну практику та особистісне залучення, демонструють більш виражену перевагу внутрішньої мотивації над зовнішньою (6,1 бала, або 2,8 відсоткових пункти) порівняно з математиками (5,4 бала, або 2,2 відсоткових пункти). Стандартне відхилення у студентів математики за М2 є вищим (10,3 проти 9,1), що знову вказує на більшу різноманітність мотиваційних профілів у цій групі. Медіани (124,0 і 120,0) близькі до середніх значень, що підтверджує нормальний розподіл і відсутність виражених викидів. Важливо, що навіть мінімальні індивідуальні показники (105 і 101 бал, або 63,6 % і 61,2 %) залишаються вище 60 % від максимуму, що свідчить про відсутність критично низьких рівнів мотиваційного розвитку у вибірці.

У таблиці 3 деталізовано внутрішню структуру ціннісно-мотиваційного профілю на рівні окремих тематичних блоків і розкриває важливі нюанси, які не були помітні на рівні загальних показників. Найвищі субшкальні показники в обох групах демонструє блок «Саморозвиток і пізнання» (М1, питання № 1–5): 79,2 % у психологів і 75,6 % у математиків. Це є принципово важливим результатом: попри відмінності у фаховій орієнтації, обидві групи поділяють визнання важливості особистісного зростання і пізнання як одного з провідних ціннісних орієнтирів. Цей результат узгоджується з теоретичними положеннями теорії самодетермінації про базову потребу людини у компетентності і зростанні і підтверджує змістову валідність відповідного блоку.

Блок «Соціальна відповідальність» (М1, питання № 6–10) є помірно вищим у психологів (77,2 % проти 76,0 %), але загалом рівень є близьким у обох групах, що вказує на спільну значущість соціальних цінностей для студентської молоді незалежно від спеціальності. Цей результат корелює з відомим психологічним феноменом юнацького віку – підвищеною значущістю міжособистісних стосунків і соціальної ідентифікації. Блок «Гармонія і внутрішня рівновага» (М1, питання № 11–15) виявляє більш виражену диференціацію: 76,4 %

у психологів і 72,8 % у математиків. Ця різниця є теоретично обґрунтованою: цінності гармонії і внутрішнього балансу безпосередньо пов'язані з рефлексивними практиками, що є більш характерними для психологічної підготовки.

Примітно, що блок «Стабільність і безпека» (M1, питання № 16–20) виявляє зворотну тенденцію: математики (74,0 %) демонструють дещо вищу орієнтацію на стабільність порівняно з психологами (72,8 %). Ця відмінність, хоча й невелика, є теоретично значущою: вона відображає більш структуровану і передбачувану когнітивну орієнтацію математиків, для яких визначеність і передбачуваність є характерними рисами як наукового мислення, так і ціннісних пріоритетів. Найнижчі показники в обох групах демонструють блоки «Соціальний статус і визнання» (71,2 % і 68,8 %) і «Матеріальні цінності» (72,4 % і 71,2 %), що є сприятливим результатом з точки зору саногенного потенціалу: домінування зовнішніх матеріальних і статусних цінностей є, за теорією самодетермінації, психологічним чинником ризику для психологічного благополуччя.

У Методиці 2 аналогічна субшкальна логіка підтверджується: найвищі показники – у блоку «Знання, сенс і гармонія» (77,0 % і 73,6 %), найнижчі – у блоці «Статус і незалежність» (70,8 % і 69,8 %). Особливо помітним є те, що блок «Матеріальний успіх» (76,0 % і 72,5 %) дещо несподівано виявляється вищим, ніж блок «Статус і незалежність» – це може свідчити про те, що матеріальний успіх студенти сприймають у площині особистої автономії і незалежності, а не соціального змагання, що є психологічно більш адаптивною мотиваційною установкою.

Якісний аналіз таблиці 4 розкриває найбільш тонкий рівень диференціації між групами рівень конкретних ціннісних і мотиваційних пріоритетів. Твердження «Я прагну до отримання нових знань» (M2, № 5) отримало найвищий відсоток позитивних відповідей у групі психологів (72 %), що підтверджує їхню виражену орієнтацію на пізнання і інтелектуальне зростання як ключовий ціннісний пріоритет. Це безпосередньо узгоджується з теоретичними уявленнями про зв'язок між пізнавальною мотивацією і саногенним

мисленням: здатність шукати нові підходи, знаходити ресурси у складних ситуаціях і переосмислювати негативний досвід як навчальний потребує активної пізнавальної установки.

Твердження «Самовдосконалення є важливим для мене» (M1, № 1) виявляє чітку диференціацію між групами: 65 % у психологів і 52 % у математиків. Ця 13-відсотково-пунктна різниця є однією з найбільш виражених у всьому аналізі і відображає принципову відмінність в орієнтованості на особистісний розвиток: фахова підготовка психологів систематично формує установку на саморозвиток і самопізнання як професійну цінність, що стає і особистою ціннісною орієнтацією. З точки зору саногенного мислення, висока орієнтація на самовдосконалення є предиктором рефлексивності і метакогнітивної активності тих самих властивостей, що А. Гільман визначала як ключові характеристики саногенного мислення [15].

Зворотну картину демонструє твердження «Стабільність і безпека важливі у моєму житті» (M1, № 20): 62 % у математиків проти 50 % у психологів. Ця різниця відображає схильність математиків до структурованості, визначеності і передбачуваності як ціннісних пріоритетів що є альтернативною, але не менш ефективною стратегією підтримки психологічної рівноваги. Якщо у психологів саногенне мислення розвивається переважно через рефлексію і пошук нових смислів, то у математиків воно реалізується через впорядкування і контроль що відповідає двом різним, але однаково ефективним стратегіям саморегуляції, описаним у літературі з психологічної стійкості.

Твердження «Контролювати своє життя є важливим» (M2, № 18) отримало 64 % позитивних відповідей у математиків і лише 55 % у психологів. Цей результат має суттєве значення для інтерпретації ціннісного профілю математиків: відчуття внутрішнього контролю і передбачуваності є їхнім провідним психологічним ресурсом. Водночас у психологів ця орієнтація є менш вираженою, що може пояснюватись їхньою більшою толерантністю до невизначеності важливою professional компетентністю психолога, яка формується в процесі навчання і поступово стає

особистісною рисою. Обидві орієнтації і прагнення до контролю, і толерантність до невизначеності є психологічно адаптивними і сприяють саногенному мисленню через різні механізми.

Соціальні твердження виявляють найбільш рівномірний розподіл між групами. «Я ціную можливість допомагати іншим» (M1, № 10) – 58 % і 55 %; «Підтримка близьких людей є для мене цінністю» (M1, № 8) – 63 % і 60 %; «Мені важливо бути корисним для інших» (M2, № 15) – 60 % і 58 %. Ця близькість результатів свідчить про те, що соціальна орієнтація є стабільним і спільним ціннісним ядром для студентської молоді незалежно від спеціальності і одночасно важливим ресурсом саногенного мислення, оскільки соціальна підтримка і відчуття зв'язку з іншими є добре встановленими буферами стресу.

Зовнішні ціннісні орієнтири – твердження «Я хочу досягти високого соціального статусу» (M2, № 25) і «Фінансова незалежність є моїм пріоритетом» (M2, № 20) демонструють найнижчі відсотки позитивних відповідей у обох групах (35 %, 40 % і 45 %, 50 % відповідно). Відносно вищий інтерес до фінансової незалежності у математиків (50 % проти 45 % у психологів), ймовірно, пов'язаний з ринковою орієнтацією природничо-математичних спеціальностей у контексті майбутнього кар'єрного шляху. Проте загалом обидві групи демонструють чіткий пріоритет внутрішніх цінностей над зовнішніми що є психологічно сприятливим показником з огляду на зв'язок внутрішньої мотивації з психологічним благополуччям і саногенним мисленням.

Конструктна валідність характеризується тим, що обидві методики демонструють теоретично очікувані закономірності на всіх рівнях аналізу: інтегральному, субшкальному і покроковому. Внутрішні цінності та мотивація систематично переважають над зовнішніми в обох групах; студенти-психологи, чия фахова підготовка акцентує на рефлексії і саморозвитку, закономірно демонструють вищі показники відповідних субшкал. Виявлена ієрархія ціннісних і мотиваційних пріоритетів (саморозвиток і пізнання, соціальна відповідальність, гармонія, стабільність, матеріальні цінності) узгоджується з тео-

ретичними передбаченнями теорії самодетермінації Е. Десі та Р. Райана [10] і теорії базових цінностей Ш. Шварца [1]. Це є переконливим свідченням конструктивної валідності обох методик.

Диференціальна валідність. Методики чутливо виявляють міжгрупові відмінності, що є теоретично обґрунтованими і психологічно значущими: психологи вищі за саморозвитком, гармонією і пізнанням; математики за стабільністю і контролем. Різниця за інтегральними балами M1 (3,7 бала) і M2 (4,3 бала) є стабільною і відтворюваною на всіх рівнях субшкального аналізу, що свідчить про її системний, а не випадковий характер. Це підтверджує диференціальну валідність методик.

Збіжна валідність. Паралелізм між субшкалами M1 і M2 (узгоджені тенденції переваги внутрішніх орієнтирів над зовнішніми, схожі відсоткові значення у відповідних субшкалах) свідчить про збіжну валідність: методики вимірюють споріднені, але нетотожні психологічні конструкти – ціннісний і мотиваційний виміри, що й передбачалось їхнім теоретичним підґрунтям. Узгодженість між декларованими цінностями (M1) і мотиваційним рівнем їхньої реалізації (M2) підтверджує теоретичне положення про єдність ціннісного і мотиваційного вимірів регуляції особистості.

Зв'язок результатів з саногенним мисленням характеризується у виявленні ціннісно-мотиваційні профілі обох груп узгоджуються з теоретичними уявленнями про психологічні умови розвитку саногенного мислення. Студенти з вищою орієнтацією на внутрішні цінності і вищою внутрішньою мотивацією демонструють профіль, сприятливий для розвитку когнітивного переосмислення, рефлексивної активності й емоційної саморегуляції ключових компонентів саногенного мислення за Т. Кириленко і С. Ганабою [17, 18]. Це підтверджує, що методики фіксують конструкти, безпосередньо релевантні для психодіагностики саногенного потенціалу особистості.

Висновки. За результатами теоретичного аналізу і психометричної апробації авторських методик можна сформулювати такі висновки.

По-перше, ціннісні орієнтації, ціннісна мотивація і саногенне мислення особис-

тості є взаємопов'язаними психологічними конструктами, що утворюють системну єдність і позитивний підсилюючий цикл: цінності задають смислову основу і спрямованість мотивації, яка активізує когнітивно-рефлексивні механізми саногенного мислення, що, у свою чергу, підтримує цінності як значущі і досяжні. Теоретичне обґрунтування цього взаємозв'язку підтверджується положеннями теорії самодетермінації, теорії базових цінностей і вітчизняних концепцій саногенного мислення.

По-друге, апробація авторських методик на вибірці 82 студентів УДУ імені Михайла Драгоманова підтвердила їхню конструктивну, диференціальну і збіжну валідність. Методики чутливо виявляють теоретично очікувані закономірності на інтегральному, субшкальному і покроковому рівнях аналізу та диференціюють групи з різним ціннісно-мотиваційним профілем.

По-третє, кількісний аналіз засвідчив вище середнього рівень ціннісних орієнтацій (72,4–74,9 % від максимуму) і ціннісної мотивації (72,2–74,8 %) в обох групах з домінуванням внутрішніх орієнтирів над зовнішніми що є психологічно сприятливим показником з огляду на зв'язок внутрішніх орієнтирів із психологічним благополуччям і саногенним мисленням.

По-четверте, якісний аналіз виявив диференційовані ціннісно-мотиваційні

профілі: студенти-психологи демонструють вищу орієнтацію на саморозвиток, пізнання і гармонію, що підтримує саногенне мислення через рефлексію і пошук смислів; студенти фізико-математичного факультету — на стабільність і контроль, що підтримує саногенну регуляцію через структурованість і передбачуваність. Обидва профілі є психологічно адаптивними, хоча реалізують різні стратегії саногенної регуляції.

По-п'яте, зовнішні ціннісні орієнтири – статус і матеріальний успіх систематично виявляються найменш пріоритетними в обох групах, що свідчить про переважання внутрішньої мотиваційної регуляції і є сприятливим показником для психологічного здоров'я студентської молоді.

Перспективами подальших досліджень є: визначення коефіцієнтів внутрішньої узгодженості (Cronbach α) і тест-ретест-надійності методик; проведення конфірматорного факторного аналізу для верифікації субшкальної структури; кореляційний аналіз між показниками авторських методик і валідованими шкалами резиліентності, саногенного мислення та психологічного благополуччя на розширеній вибірці; розробка і стандартизація нормативних таблиць для різних вибірковок груп; дослідження предиктивної валідності методик щодо реальних показників здоров'язберігаючої поведінки.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Schwartz S. H. An overview of the Schwartz theory of basic values. *Online Readings in Psychology and Culture*. 2012. Vol. 2, No. 1. DOI: <https://doi.org/10.9707/2307-0919.1116>
2. Rokeach M. *The nature of human values*. New York: Free Press, 1973. 438 p.
3. Бех І. Д. Особистість у просторі духовного розвитку : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2012. 256 с.
4. Булах І. С. Психологія особистісного зростання підлітка : монографія. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2003. 340 с.
5. Помиткін Е. О. Психологія духовного розвитку особистості : монографія. Київ : Наш час, 2005. 280 с.
6. Шайгородський Ю. Ціннісні орієнтації в психологічній структурі особистості. *Соціальна психологія*. 2009. № 4 (36). С. 65–73.
7. Берегова Н. П., Джигун Л. М., Ігумнова О.Б. Психологічні особливості ціннісних орієнтацій особистості юнацького віку. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія Психологія*. 2022. Т. 33 (72), № 3. С. 54–58. DOI: <https://doi.org/10.32838/2709-3093/2022.3/09>
8. Гриньова М. В. *Саморегуляція* : навч.-метод. посіб. Полтава : АСМІ, 2008. 252 с.
9. Heckhausen H., Heckhausen J. (Eds.). *Motivation and Action*. 3rd ed. Cham : Springer, 2018. 618 p. DOI: <https://doi.org/10.1007/978-3-319-65094-4>

10. Deci E. L., Ryan R. M. Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*. 2000. Vol. 55, No. 1. P. 68–78. DOI: <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.68>
11. McClelland D. C. *Human Motivation*. Cambridge : Cambridge University Press, 1987. 663 p.
12. Sheldon K. M., Elliot A. J. Goal striving, need satisfaction, and longitudinal well-being: The self-concordance model. *Journal of Personality and Social Psychology*. 1999. Vol. 76. № 3. P. 482–497. DOI: <https://doi.org/10.1037/0022-3514.76.3.482>
13. Карамушка Л. М., Шевченко А. М. Забезпечення психологічного здоров'я менеджерів та педагогічних працівників освітніх організацій в умовах Нової української школи : навч.-метод. посіб. Київ : Ін-т психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2022. 198 с.
14. Чиханцова О. А. Життєстійкість та її зв'язок із цінностями особистості. *Проблеми сучасної психології*. 2018. Вип. 42. С. 211–231. DOI: <https://doi.org/10.32626/2227-6246.2018-42.211-231>
15. Гільман А. Ю. Емоційно-вольова саморегуляція у формуванні саногенного мислення студентської молоді. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Психологічні науки*. 2017. № 1(17). С. 51–56.
16. Аршава І. Ф., Носенко Е. Л. Емоційна стійкість людини та її діагностика: монографія. Дніпропетровськ: Видавництво ДНУ, 2006. 336 с.
17. Кириленко Т. С. *Саногенне мислення в умовах стресу: стратегії та ресурси*. Київ : Ін-т психології НАН України, 2020. 224 с.
18. Ганаба С. О. Саногенне мислення у системі soft skills: освітні підходи. Збірник наукових праць *Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні науки*. 2024. № 37(2). С. 20–35. <https://doi.org/10.32453/pedzbirnyk.v37i2.1676>

REFERENCES:

1. Schwartz, S. H. (2012). An overview of the Schwartz theory of basic values. *Online Readings in Psychology and Culture*, 2(1). DOI: <https://doi.org/10.9707/2307-0919.1116> [in English].
2. Rokeach, M. (1973). *The nature of human values*. Free Press [in English].
3. Bekh, I. D. (2012). *Osobystist u prostori dukhovnoho rozvytku* [Personality in the space of spiritual development]. Akademvydav [in Ukrainian].
4. Bulakh, I. S. (2003). *Psykhohohiia osobystisnoho zrostannia pidlitka* [Psychology of personal growth of a teenager]. NPU imeni M. P. Drahomanova [in Ukrainian].
5. Pomytkin, E. O. (2005). *Psykhohohiia dukhovnoho rozvytku osobystosti* [Psychology of spiritual development of personality]. Nash Chas [in Ukrainian].
6. Shaigorodskiy, Yu. (2009). Tsinnisni orientatsii v psykhohohichnii strukturі osobystosti [Value orientations in the psychological structure of personality]. *Sotsialna psykhohohiia*, 4(36), 65–73. [in Ukrainian].
7. Berehova, N. P., & Dzhihun, L. M. (2022). Psykhohohichni osoblyvosti tsinnisnykh orientatsii osobystosti yunatskoho viku [Psychological features of value orientations of youth personality]. *Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnogo universytetu imeni V. I. Vernadskoho. Seria: Psykhohohiia*, 33(72), 54–58. DOI: <https://doi.org/10.32838/2709-3093/2022.3/10> [in Ukrainian].
8. Hrynova, M. V. (2008). *Samorehuliatrsiia* [Self-regulation]. ASMI [in Ukrainian].
9. Heckhausen, H., & Heckhausen, J. (Eds.). (2018). *Motivation and action* (3rd ed.). Springer. DOI: <https://doi.org/10.1007/978-3-319-65094-4> [in English].
10. Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55(1), 68–78. DOI: <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.68> [in English].
11. McClelland, D. C. (1987). *Human motivation*. Cambridge University Press [in English].
12. Sheldon, K. M., & Elliot, A. J. (1999). Goal striving, need satisfaction, and longitudinal well-being: The self-concordance model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 76(3), 482–497. DOI: <https://doi.org/10.1037/0022-3514.76.3.482> [in English].

13. Karamushka, L. M., & Shevchenko, A. M. (2022). *Zabezpechennia psykholohichnoho zdorovia menedzheriv ta pedahohichnykh pratsivnykiv osvitnikh orhanizatsii v umovakh Novoi ukrainskoi shkoly* [Ensuring psychological health of managers and teaching staff of educational organizations in the context of the New Ukrainian School]. Institut psykholohii imeni H. S. Kostiuka NAPN Ukrainy [in Ukrainian].
14. Tsykhantova, O. A. (2018). Zhyttiestikist ta yii zviazok iz tsinnistiamy osobystosti [Resilience and its connection with personal values]. *Problemy suchasnoi psykholohii*, (42), 211–231. DOI: <https://doi.org/10.32626/2227-6246.2018-42.211-231> [in Ukrainian].
15. Hilman, A. Yu. (2017). Emotsiino-volova samorehuliatytsiia u formuvanni sanohennoho myslennia studentskoi molodi [Emotional-volitional self-regulation in the formation of sanogenic thinking in student youth]. *Naukovyi visnyk Mykolaivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. O. Sukhomlynskoho. Psykholohichni nauky*, 1(17), 51–56 [in Ukrainian].
16. Arshava, I. F., & Nosenko, E. L. (2006). *Emotsiina stiikist liudyny ta yii diahnostyka* [Emotional stability of a person and its diagnostics]. Vydavnytstvo DNU [in Ukrainian].
17. Kyrylenko, T. S. (2020). *Sanohenne myslennia v umovakh stresu: stratehii ta resursy* [Sanogenic thinking under stress: Strategies and resources]. Institut psykholohii NAN Ukrainy [in Ukrainian].
18. Hanaba, S. O. (2024). Sanohenne myslennia u systemi soft skills: osvichni pidkhody [Sanogenic thinking in the soft skills system: Educational approaches]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Seriia: Pedahohichni nauky*, 37(2), 20–35. <https://doi.org/10.32453/pedzbirnyk.v37i2.1676> [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 27.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 20.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 04.05.2026